



Dusa Gábor felvétele

Kutszegi Csaba

Útmutató útvesztő

LABIRINTUS

Ha módomban állna, a Magyar Állami Népi Együttes *Labirintus*ának megtekintését kötelezővé tenném a balettművészek és a kortárs táncosok számára. Előbbiek tanulhatnának belőle tradíción alapuló, minőségi tánctechnikára épített művészi innovációt, utóbbiak pedig a látottak-hallottak nyomán átélhetnék: a történelmi szemlélet, a fényesre csiszolt technikai tudás és az elemző, racionális gondolkodás nem feltétlenül gátja a szabad, kortársi önkifejezésnek.

A *Bartók-trilógia* második darabjának készült előadásán a zeneszerzőtől egy hang sem csendül fel, cselekmény vagy konkrétan értelmezhető történet nem szövődik, de még Bartók népdalgyűjtésére utaló folklór-összeállítás sem díszelleg benne. A trilógia első darabjában, a *Kincses Felvidék*ben ez utóbbi (tudniillik a Bartók felvidéki gyűjtését „követő” tánc- és dalcsokor) látható-élvezhető – izléses, korszerű látványelemekkel és néhány, zongorán megszólaltatott Bartók-motívummal megkomponált keretben. A *Labirintus*ban absztrakt képek követik egymást, amelyekben a néptánc csak átértelmezett motívumokban fedezhető fel. A vi-seletnek csupán egyes részletei rusztikusak, azok is csak épphogy, Sáry László zenéjében pedig konkrét jelentés nélküli verbális szöveg, hordódob, slágerparódia, de néha még motorzaj, autótülkölés és „letölthető mobilcsengőhangok” is hallhatók. Az előadásán mégis valami bartóki történik.

A Kovács Gerzson Péter rendező-koreográfus által jegyzett mű (társrendező és -koreográfus: Mihályi Gábor) alkotói nem Bartók alakját akarták megidézni, hanem Bartók útjára próbáltak lépni. „Színháziasan” kezdődik az előadás: Herczku Ágnes különös dalt énekel, egy táncos Kovács Gerzson Péter *Magentáira* emlékeztető szót lejt, a többi szereplő két oldalról érkezik. Nem a falu népe gyűlik össze esti kvaterkázásra a fonóban, hanem absztrakt színteret népesítenek be metaforikus alakok. Ennek ellenére az expozíció betölti funkcióját: úgy érzem, valamilyen mesét fogok látni-hallani, de közben már sejtem, hogy nem éppen szokványosat. A sötét ruhás, kalapos-kabátos férfiak és nők megjelenése (jelmez: Szűcs Edit) egyszerre emlékeztet az expresszív német táncszínházra és egy flamenco-táncnyelven kibomló, drámai García Lorca-előadásra. A kabátokon népies motívumot nem tartalmazó díszek villannak fel, először kicsit furcsa a látvány, de később megállapíthatom: a kortárs „cifra szűrők” illeszkednek az összdíszájba. A látvány a mozgással, énekel, zenével (és egyéb emberi vagy tárgyakkal előcsalt hangokkal) a későbbiekben is egyenrangú, ősi, elvontan ábrázolt (látvány)szimbólumok is rendszeresen megjelennek (például: fekete alakok négyszögletes, kék „fénytó” partján szabályos kört alkotnak).

Az egymást követő képek közös stílusszára vannak felfűzve, de különböznek is egymástól. Leginkább

azért, mert mindegyik valamilyen újdonsággal is szolgál. A szürreális, fekete (mese)figurák közé hétköznapi ruhát viselő emberek keverednek, a (néha lidércfénnyel világító) csoportok között emberpárok keresik útjukat, a zenébe (vagy éppen a csendbe) emberi (esetenként eltorzított) szavak szövődnek, vagy Weöres Sándor-versrészletek idézik fel a babonák, ráolvasások világát. De látható szpoffénnyel szuggerált lány, faütőkkel kísért tánckettős, Jancsó-film hangulatát idéző, stilizált vesszőfutás, hordódob-kíséretre előadott, már-már sokkoló, samanisztikus hangulatú ösztánc, játékos pantomim, parasztkorok kisegyüttes (vonósötös, klarinétal), vegyes kórus kottatartóval, balett, társastánc- és táncdalparódia. Az egymást követő képek a különböző korok lazán asszociált lenyomatai, tartalmuk megkomponált, fegyelmezetten egységben tartott, szerteágazó, extenzív motívumkáosz, alapjuk a kimeríthetetlen (és mindig újjá is születő) mítosz-, monda- és mesevilág.

A *Labirintus* nyugodtan lehet Kovács Gerzson Péter életműösszegzésének tekinteni. Az előadás minden pillanatán (a mozgásnyelvben és a látványban) érezhető a koreográfus-látványtervező keze nyoma. A kitartó szorgalommal évtizedek óta szét- és összeszedett, tipikus KGP-s mozdulatelemek mellett néhány képben felfedezhető a *Bankett* groteszk abszurditása is. A szintén sokat látott, tapasztalt Mihályi Gábor egyes részek megkoreografálásán túl (és a közösen kiöltött alapkoncepció mellett) feltehetően mozgalmastáncabló-készítő művészetét adta be a közönségbe, a külső szemlélőben legalábbis előbukkannak a *Naplegenda* és a *Pannon freskó* emlékképei. Az előadók méltatását a kulcsínében és belbecsében is kiváló műsorvezetből vett idézettel vezetem be: „A *Labirintus* a képet (tánc, design, jelmez, világítás) és a zenét egymás mellé rendeli, és mindezek trónjára az előadót, a táncost és a zenészt ülteti. Az akusztikus és vizuális elemek mind a színpadon

alkotó – teremtő – művészt szolgálják, aki »radikális történesekben mutatkozik meg, archaikus elevenség-gel« (Balassa Péter).” Az előadók az „archaikus elevenséget” professzionális felkészültséggel, alázattal és fegyellemmel jelenítik meg. Néha kitörnek egyéni megvillanásokkal, amelyek után az akciók létrehozói összképet erősítő csapattaggá húzódnak vissza. Az együttes (a zenészeket és az énekes szólistákat is beleértve) társulatként működik. Hasonló képzettség és közös irányultság híján nehéz is lenne másodpercek alatt tökéletes zenei precizitással tömeges csoportmozgásokat megvalósítani. Vagy szimultán ritmusképleteket kikopogni. Vagy néhány taktusnyi szünet után pontosan egyszerre rövid hangot kiadni. De néptáncosokról lévén szó, mindezeket természetesnek vehetjük.

Az autentikus néptánc kedvelői a *Labirintus* nyilván túl modernnek találják. A kortárs tánc rajongóinak egy része pedig valószínűleg nem tartja elég kortársosnak. Szerintem ez azért lehet így, mert a *Labirintus* éppen úgy jó, ahogy van. Nem langyos középutas, hanem új utat mutató, izgalmasan Janus-arcú műalkotás.

LABIRINTUS (Magyar Állami Népi Együttes, Művészetek Palotája)

Zeneszerző: Sáry László. **Jelmeztervező:** Szűcs Edit. **Hangtervező:** Lovas András. **Zenei effektek:** Csodafarkas. **Korrepetitor:** Herczku Ágnes, Gombai Tamás, Pál István „Szalonna”. **Koreográfusasszisztens:** Kántor Kata, Kökény Richárd. **Társkoreográfus, társrendező:** Mihályi Gábor. **Látványtervező, koreográfus, rendező:** Kovács Gerzson Péter. **Előadja:** a Magyar Állami Népi Együttes tánckara és zenekara. **Szólót énekel:** Herczku Ágnes, Hetényi Milán.

Halász Tamás

Az illúzió végtelenje

A COMPAGNIE GREFFE VENDÉGJÁTÉKA

Talán még életemben nem láttam olyan intenzitással lerombolni a művész önkeze által valamit, amit ő maga sikerrel felépített, mint a svájci Cindy van Acker estjén, melyet a Budapesti Őszi Fesztivál keretében, a Trafóban mutatott be.

Acker szőlőművéről tájékozódván (mint „élesben” aztán kiderült) kapásból két – hm – csúsztatással is sikerült szembetalálkozni. Az állítás, miszerint a mű címe (*Balk 00:49*) annak időtartamára utalna, egyszerűen

nem igaz – e végtelennek tűnő produkció közel másfél óráig tette próbára türelmünket. A másik állítás szerint a koreográfiában a művésznő testét, mozdulatait elektródák leadta jelek, elektromos impulzusok befolyásolják, „mozdulatait alapvetően nem a saját akaratára irányítja”. Ez pedig a mű első ötödére-hatodára volt érvényes. A fennmaradó, nyúglódásba torkolló tartamban elektródáknak se híre, se hamva – nem mint ha a közönség egy elektrosokkban fetregő táncosnő